

UČITELJSKI TOVARIS.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsacega meseca, in stane vse leto 3 gold., pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema uredništvo. — Naročnina in oznanila pošiljajo se založništvu v Milic-evo tiskarno v Ljubljani.

Štev. 13.

V Ljubljani, 1. julija 1882.

XXII. leto.

Vpliv učiteljev na národno blagostanje.

Človek ni rojen sebi, marveč domovini, pravi nam že davno znani latinski rek. In gotovo ga ni pod milim nebom razumnega bitja, ki bi moglo ugovarjati ovej resnici. Ni se nam treba na dolgo in široko ozirati, da jej najdemo izdatnih dokazov. Oglejmo si le nekoliko občno, zlasti pa kulturno zgodovino prošlega in zdanjega veka ter naše navadno praktično življenje — in zanesljivih pojasnil nam je dovolj.

V vseh časih in krajih bilo je človečanstvu načelo, da si morda večkrat nehoté glavna naloga, da se medsebeno podpira. Posameznik sicer v prvej vrsti skrbi za se in svoje najbližnje, a tim je hoté ali nehoté v podporo svojim sovremenikom ter skrbi tako tudi za potomce. — V svojej skupini trdil se je in se še trudi vsak národ v večej ali manjšej meri, da dospé do nekega ugodnejega stanja, do stanja, katero bi se smelo ponašati naslovom „blagostanje“. — Blagostanje pa je dvojno: duševno in gmotno. Jedno podpira drugo, jedno podaja takorekoč roko drugemu v harmonično zvezo. Zveza med njima je tako tesna, da si pač težko mislimo jedno brez drugega. Razvidno je tedaj, da povsod, kjer je mislil národ resno na povzdigo gmotnosti, moral je ob enem misliti tudi na oblaževalni razcvit duševnosti, kajti le z njeno pomočjo mu je bilo moči, da je v gmotnosti vspešno napredoval.

Ako razmišljujemo o splošnem blagostanji, vrine se nam nehoté vážno vprašanje, kako so razni národi došli do blagostanja? — Skoro težak se dozdeva vsaj na prvi hip, odgovor ovemu vprašanju. Ali vrla pomočnica nam je tukaj zopet zgodovina kot davno znana učiteljica človeškemu rodu. Ona nam odkriva gotovo najbolje in najbolj zanesljive vire. — Pripravna deželna lega, dobra vlada in zakoni, povoljne duševne zmožnosti národove, njegova omika, neustrašljivi ter vztrajni trud posameznikov so tehtni pogoji národnemu blagostanju. — Na lego našega bivališča ne moremo vplivati, vsaj pa le dokaj neznatno, ker ona je v oblasti mogočne narave, a zboljševati moremo naše zemljišče, da mu podamo vsaj del one veljave, kojo mu priroda sama na sebi odreka. Na vlado, zakone, duševni razvoj, na omiko pa more vplivati posameznik znatnejim vspehom — vsaj posredno. — Tako opazujemo že pri naprednih národih starega veka može, ki so bili v pravi blagor svojemu rodu. Iz velikih zadreg vsestranskega pomena pomogel je Likurg svojimi zakoni Špartancem, a Solon Atencem. Isto tako nam pripoveduje zgodovina o posameznih blagotvornih naporih pri Rimljanih. Tudi srednji in novi vek nam podajata v tem oziru množico vzglednih primerov.

Če se je tedaj davna in nedavna prošlost po svojih zastopnikih že toliko resnostjo trudila za obče blagostanje, toliko bolj je toraj sveta dolžnost zdanjosti, da oživlja

vzvišeno idejo splošnega napredka, da vrši svojo naobraževalno nalogo vsemi mogočimi in dovoljenimi sredstvi ter nam privéde dragi národ na poti vsestranske omike do bolj bodočnosti! —

Vsakemu je in bi morala biti prijetna dolžnost, da skrbi za blagor svojega bližnjega, v širjem pomenu za blagor svojega národa, — vender trud posameznikov ne bil bi vedno dovolj vspešen, kajti zavarovati si mora in zagotoviti v prvej vrsti lastno ugodnejo bodočnost, potem še le more misliti na potrebe svojega bližnjega, na naredbe občekoristne. — Vsak národ moral bi imeti toraj, ako hoče resno ter vspešno napredovati, zavode, kateri mu pospešujejo omiko, zavode, ki mu odgojujejo negodno mladino, katero privedejo na podlogi najpotrebnejših ved do potrebne samostalnosti v praktičnem življenji, zavode, kateri bi vzgledno vplivali tudi na odrasli národ.

Taki zavodi so pravilno organizovane národne šole, njih voditeljstvo pa národno učiteljstvo.

Kakor tedaj vidimo, národnemu učiteljstvu pripada dvojna velevažna naloga: pouk v šoli in pouk med odraslim národom. Na obeh mestih pa mu je paziti na duševno in gmotno stran.

Oglejmo si najprej duševno stran učiteljevega delokroga.

Najvažneje mesto učitelju je šola; v njo ga zove njegov stan in poklic. V učilnici mu je izvrševati leto za letom težavne, a vender blage dolžnosti. Težavne so učitelju šolske dolžnosti osobito pri večkratnih neugodnih šolskih in krajevnih razmerah ter premnogih ovirah šolskemu napredku, — a blage, ker vidi, da mu je opraviti z nežno, večinom še nepokvarjeno mladino, pri kojé mu je nade, da njegov trud vender ne ostane povsem brez zaželjenega sadu.

Velika, dasiravno še celó dandanes nikakor dostojna važnost se je prepisovala že od nekdaž národnej šoli, kajti njej pripada velevažna naloga, da vsposobi negodni stvor za samostalnost v življenji ter podá ob enem tudi navod nadaljevalnemu naobraževanju, bodi si za praktično življenje ali morda tudi za višje študije. Sevé, da prvo je národnej šoli glavni namen. V ovo svrho služi nam v šoli znatna množica učnih predmetov. Dasi tudi ni naloga národnej šoli, da izuri svoje gojence temeljito v raznih vedah, osobito nikakor v manjerazrednicah in še manje v enorazrednicah. Vender da bi se jih bojzljivo izogibali, bila bi še večja napaka. Marsikaj važnega bi ostalo takim neprevidnim načinom šolske mladini zakritega, kar se jej lahko odkrije ob priliki neznatnim trudom. Marljiv in nadarjen učenec prisvoji si pri rednem šolskem pohodu več, nego se nam dozdeva mogoče. — Ko je prekoračil in premagal prve elementarne težkoče, postaja mu nadaljni nauk čim dalje laglji, skoro že nekaka prijetna igrača. S srednje stopnje, na katerej prevlada pri šolske mladini večinom besedni spomin, popnè se kmalu na važnejo stopnjo, na katerej se jej pričnè vedriti um. — Gojenec pričel je misliti — in zdaj mu še le nastopi prava doba koristnega pouka. Kar si je doslej naukov prisvojil, bila je nekaka zmaga otročjega nagnjenja, vpliv šolske in domače discipline, nikakor pa sad lastnega spoznanja. A zdaj na stopnji zrelejega razuma učí se mladina resneje misliti, učí se misliti za življenje. — Tudi za národni blagor vnetemu učitelju podá ta prevažen trenotek novih dolžnosti. Dopolnjevati mu je dosedanji trud in vspeh, uterjevati otroški značaj ter vcepiti mladini živo veselje za nadaljno samostalno izobraževanje.

Druga važna stran duševnega delokroga je učitelju pouk mej odraslim národom.

Dasiravno je učitelj vestnim delovanjem v šoli národnej stvari že mnogo pripomogel, jej nekako bolj in ugodnejo duševno bodočnost zagotovil, vender tim njegovim dolžnostim še ni konec. Že samo imé „národni učitelj“ spominja ga še druge, skoro istoobsežne naloge. Vplivati mu je tedaj tudi na odrasli národ. — Čeravno mu ne more

podati morda več zaželjene duševne gibčnosti, a brezvspešno mu vendar ne ostane delo. Da, priznati moramo, da je za duševni blagor vnetemu učitelju tudi na tem mestu dokaj obširen delokrog, osobito pri nas Slovencih, ko nas tarejo in stiskajo še mnogotere nadloge, posebno v narodnostnem obziru. Zraven vpliva na splošno narodno omiko prepričevati nam je mili narod o veljavi njegovega jezika, podati mu naroden ponos, razširjevati ob vsakej priliki narodno zavednost!

Da vpliva učitelj na splošno narodno omiko, v to mu je raznih potov. Važnejim bi smeli prištevati učiteljev osebni vpliv, to so popularni razgovori o občekoristnih vednostih različne osebine — in dalje, navod k temu, da se priljubijo narodu v narodnem duhu sestavljeni spisi in knjige, pri nas Slovencih osobito one, koje nam podaja leto za letom družba sv. Mohora, da se ta toliko koristni zavod v blagor slovenskega naroda čim dalje bolj krepí. — Tako širi se tudi veljava narodnega jezika ter krepko razcvita ponos in zavednost národna! —

Kakor si je prizadeval učitelj, da vpliva na duševno stanje národovo, tako mu je prevažna naloga, da povspešuje istim naporom tudi gmočnost njegovo.

Od najnižje do najvišje stopnje se bavi že v šoli z naravo — čim dalje, tim obširneje in natančneje. Na najvišjej stopnji t. j. v poslednjih šolskih letih, pojasnjevati mu je radoznalej mladini razne naravne lastnosti in pojave ter zlasti tudi način, kako bi se mogli z njimi okoristiti v praktičnem življenji. — V obče naj bi učitelj pazil v vsej šolskej dobi na to, da vzbudi pri mladini na podlogi prirodnoznanskih ved veselje in pravo ljubav do narave. Ako to doseže, dosegel je mnogo — ne le za hip, marveč trditi smemo, za trajno bodočnost izročeni mu gojencev.

Večino šolske mladine na deželi vzgojevati nam je za kmetški stan. Dom, polje, vinograd, travnik in gozd ter različne žvotinjne so predmeti, kojimi se ima večina šolske mladeži kmalu po dostalej šolskej dobi morda vse svoje življenje resno pečati. — Krajevne razmere nalagajo toraj učitelju dokaj važnih dolžnosti. Ako mu je resno mar napredek v narodnem gospodarstvu, ne more se izogniti dolžnosti, da svoje sile žrtvuje národnemu blagru, osobito, ako ga navdušuje vest, da dela za svoj národ in da mu trud ne ostane brez izdatnega vspeha! — Znatna množica šolske mladine prisvojila si je na višjej stopnji skoro gotovo že toliko ved in zdravega razuma, da bi jej ne prizadevalo prezatnega truda in težav, ako pričnè učitelj z novim predmetom, poukom v umnem kmetijstvu in obče umnem gospodarstvu. — Tehtno se je poudarjala že večkrat važnost ovega pouka v národnej šoli, ker vpliva nedvomljivo na povspreh v národnem gospodarstvu. A národno gospodarstvo je temelj državnej moči, njenemu razvitku. Ako je temelj slab, je tudi celota slabotna. Treba toraj, da rano uterjujemo temelj, a temu je najugodnejše prilike pri nežnej mladini, kajti njena radoznalost in pripravnost ste učitelju izdatna podpora pri trudapolnem početji. Ali pri obravnavi tako važnega predmeta kakor je umno kmetijstvo, nam ne zadostuje gola in suha teorija. Če tudi bi ne bila povsem ničevna, vendar plodonosne bi je ne smeli nikakor imenovati. Vsak predmet, ako ga hočemo vspehom poučevati, zahteva dostojnih nazornih sredstev. Tako tudi ta. In gotovo najpripravnejša nazorna sredstva ovemu predmetu so šolski vrti. Omenim jih zdaj le kot važno nazorno sredstvo, kojim poda učitelj svoje besedi veljavno moč, kajti praktični poiskusi v šolskem vrtu imajo ta velevažen pomen, da pokaže učitelj to, kar je z besedo pojasnjeval, na vidnem objektu. Učenči posnemajo njegov vzgled, se veselé vspeha — in učitelju je nade, da ostane njegovim gojencem ovo veselje tudi še za pozneje zrelejo dobo kot prijeten odsev mladostne navdušenosti!

Vspehi praktičnih poiskusov na šolskem vrtu imajo pa še drug isto tako važen pomen; oni vplivajo tudi na odrasli národ. Izkušnja nas učí, da naš priprosti deželan je

konservativen človek v najširjem pomenu besede; težko nam je, da bi ga prepričali o tem, kar presega njegovo njemu že ukoreninjeno spoznanje, kajti vse, kar ni že davno v njegovej navadi, mu je večinom bedasta novotarija. Le ono, kar vidi lastnimi očmi, mu je še le nekaka polovična resnica. Pregovor, da ni vse zlato, kar se sveti, se je močno ukoreninil njegovemu značaju. In vender mu ne moremo tega nikakor zameriti, zagovarjajo ga prepogoste bridke iskušnje. — Da nam je pri njem trud vspešen, moramo ga toraj z besedo in dejanjem živo prepričati, da smo resnično vneti za njegov blagor. Dobiti si moramo pri njem zaupanje — in kadar nam popolno zaupa, popustil bode tudi on zastarele navade; prepričan o naši odkritosrčnosti, resnej volji in dobrem namenu, posnemal bode radovoljno naše vzglede, slušal naše opomnje, nasvete in nauke ter nam bode konečno srčno hvaležen.

Vesten trud v šoli in med národom, kamor nas je postavila osoda, nam je tedaj prevažna naloga, neutrudljiva delavnost naša dolžnost in poklic. — Natančno nam je spoznavati obširne naše dolžnosti, kajti, kdor jih ne pozná, ne pozná tudi važnosti svojega poklica, ne more mu zadostovati. O njem veljá rek, da je učitelj le po imenu. Njegova veljava gine med národom, ves njegov trud je podoben njemu samemu in je brez pravega vspeha. — Poglavitno načelo nam bodi toraj, da si pridobimo po samosvestnem in neutrudljivem delovanji, po izbornih osebnih lastnostih potrebne veljave v národu. Národ bode potem zaupljivo gledal na nas, in naš vpliv bode rasel v njem. Mi postanemo po tej poti v resnici „národni učitelji“ osrečevalnim prepričanjem, da istinito pospešujemo národno blagostanje!

Zdravko.

O nagonu.

(Spisal **Franjo Gabršek**.)

(Dalje in konec.)

Kar občudujemo pri živalih kot umeteljni nagon, še nikakor ni ono, kar označujemo z besedo umetelnost. Bučela napravlja svoje stanice jako čedno, pa vedno jednako, prilepljuje drugo nad drugo, vedno več in več, združi jih v satovje, napolni jih s hrano za mlado zalego, pa niti prvo niti drugo ne kaže razuma, vse je le prirodni nagon, nekaj nezavestno storjenega, nekaj, k čemer je žival prisilil nek notranji pritisk.

Pajek pléte pajčevino, katere razmerje je tako lepo uredjeno, da bi človek mislil, da jo je sè šestilom umeril in vse podrobnosti matematično izračunil. Pri tem delu naprede pajek najprej tri zeló močne glavne niti, tako svitle in tako gladke, da solnčne žarke popolnem odbijajo in se zavoljo tega tudi ne razgrejejo; in ker divna uglajenost teh niti zabranjuje, da ne morejo popolnem vsrkati solnčnih žarkov, zato se celó v ognjišči leče predmetnice kacega daljnogleda ne sogrejejo. Na te niti pritrdi povprečne nitke, katere so tudi zeló močne, po vrhu pa naplête še ostale prečke svojega kolesa. Vse te prečke so si podobne ter so gladke in svitle; od napetih niti do srede pajčevine so skoraj pod enotnimi ostrimi koti nagujene.

Ko je to končano, naprede pajek obširno zavojito (spiralno) črto, katero šest- do osemkrat navije in ž njo vse prečke zveže. To pa še ni njegova mreža, to je še le lestvica, katero osnuje, da more potem z njeno pomočjo mrežo presti. Zdaj še le začénja v resnici mrežo ali pajčevino presti in sicer tako, da hodi preko obširne zavojice in mej tem mnogo ožjo zavojito črto čez prečke vleče; vsako nit te črte prevleče s ptičjim limom, da se vidi, kakor bi bile posute z dolgo vrsto svitlih biserov. Ta lim je neizrečeno lepljiv. Z močnim večalom se morejo ti biseri razločno videti; in ravno na njih obvisé komarji in obadi, če prav so zadnji precej veliki in krepki. Ker pa se ho-

čejo osvoboditi, prime se jih vedno več tacih lepljivih nitok, v katere se slednjič tako zamotajo, da se ne morejo nič več ganiti in ondu poginejo.

A pajek prede vedno dalje in razprostrè svoje lepljive nitke čez vso ploskev kolesa, mej tem pa požira prej natkane zavojite nitke drugo za drugo, če jih namreč nič več ne potrebuje; v obče pa požrè vsako jutro svojo mrežo razven gladkih niti, ter jo iz te tvarine vsako jutro z nova naprede.

Dela li pajek take mreže vsled čuvstva za umetnost zato, da bi ostala mreža vedno lepo čista in redna, ali pa morda zato, da bi ga človek vedno občudoval? O ne! to ni umetelnost, ni čuvstvo za umetnost, ni ljubezen do umetnosti, katera ga uči tako delati; tó je nagon samoohranjenja. Pajek pléte mrežo, da si nalóví plena, on prevleče niti z limom, da se živali v njih vjamejo. Če je zašel kak večji žužek v njegovo mrežo, hitro priteče gledat, a dokler se še zvija in brenčí, toliko časa pač ne pride blizu; še le ko se utruji in ga začnó močí zapuščati, prereže pajek niti na onej strani, na katerej žužek visí, in zavrtí muho v nitih, jo zveže ter jo, užé zvezano, zaradi varnosti še dvajsetkrat preobrne, da se na zadnje kar nič več ne more ganiti; potem pa jo izsesa; če pa je sit, obesi jo na kakem pripravnem mestu, ter jo prihrani za čas boljšega teka.

Kdo ga uči tako delati? in se je li sploh kdaj učil? Naopako vidimo, da najmanjši pajek, in če tudi se je še le izlegel, samostojno in brez kacega pouka svojo jako majhno in nežno mrežico napléte, in to ravno tako dobro kakor najstarejši, — to je prirodni nagon, katerega mu je priroda podelila. Ko bi s premislekom delal, ne bi mesarska muha svojih zapljivkov legla v odprte cvete rastline stapelije. Svojim mladičem hoče pripraviti živeža; one jedó gnjilo meso, cveti stapelije, ki raste ob nosu Dobre nade, pa dišé skoraj po takovem mesu. Razumnega človeka ne prevari ta duh, pač pa mesarsko muho, kajti nagon za ohranitev svojih mladičev dejstvuje le na njen voh.

To je tista prednost, katera povzdiguje človeka nad živali. Vsled te prednosti človek ne ravná po nejasnih nagonih, marveč po jasnih predstavah; torej se nikakor ne moremo pritoževati, če nam manjka prirodnega nagona ali instinkta. To pomanjkanje je znamenje našega vzvišenega stališča. Na čim višjej stopnji so živali, tim manje vplivajo na nje prirojeni nagoni. Vsi ti prirodni nagoni pa razvisijo od jedne in iste organične sile. Čim več ustrojev ima žival, čim različnejši in dovršenejši so njeni udje, tim slabejši je nagon, tim bolj je žival podvržena poveljem samohotja. Človek pa kot najbolj organizirano bitje različne občute najprej pretehta, in še le potem jih združi v harmonično celoto. Nagon je priroda podelila živali zato, da jej je v vodilo, kajti žival se ne more ničesar naučiti, je za učenje nesposobna; takovo bitje mora prej vedeti, predno se uči. Bitje pa, katero je sposobno za učenje, mora se učiti, ker mu je priroda manj podarila, mora se vaditi in uriti, ker samo iz sebe ne more ničesar storiti; zato pa ima porazdeljene sile, natančne ustroje in mnogo več sredstev, s katerimi obistini svoje želje. Česar človeku ni namenjeno, da bi dosegel z nejasnimi nagoni, to mu zadosta nadomestuje premišljanje. To na videz tako zanemarjeno bitje more svoje sile in svoje ude vsestransko in mnogo prosteje uporabljati in nikakor ne more zavidati bučeli ali pajku, katera ne bi mogla izdelovati čveterokotnih mrež ali trikotnih stanic, v katere bi lovila žuželke in nabirala strdi. Z nagoni bogato obdarjena žival je navezana na jedno samo neovrgljivo obliko, jedino le človek je popolnem oproščen takovih spon, katere bi ga ovirale v njegovem telesnem in duševnem delovanju.

Ta prednost človeška pa izvira le iz njegovih duševnih vzmožnosti. Priroda mu sicer postavlja mnogo ovir, a podarila mu je mogočnih sredstev, izdatnih sil, s katerimi more vse zapreke premagati in ostati na svojej vzvišenej stopnji. Res, nekaj mogočnega, vzvišenega je ta duh, kateri more vse zapreke odstraniti in si célo prirodo podrediti.

A človek še ni zadovoljen s tem, da bi premetoval, razjasnoval in določeval le vnanje razmere, katere ga obdajajo, on pregleduje tudi svojo notranjost, svoje duševno delovanje in izkuša najti sledu, kateri zedinja razmerje čutnosti z nadčutnostjo, on gre še dalje, kot mu nazornost dopušča, ter hoče izslediti ono, kar se odteguje drobnogledu, prirodoznanstvu in kemiji.

To teženje ga visoko povzdiguje nad ono stališče, katerega mu je na videz določila živalska priroda, povzdiguje ga nad živalsko razumnost in nad živalske nagnjenosti; ali pa izvršuje to teženje njegove nagnjenosti z določeno svestjo, kot zvestobo in ljubezen, in preustvarja njegovo srčnost v hrabrost, njegovo potrpljivost z ubogim premagancem v velikodušje, ter ga učí premagati vse ono, kar bi od njegovih živalskih nagnjenosti moglo komu družemu škodljivo biti. Človek se more krotiti, kar pomaga npravstvenosti do popolnega razvitja; žival pa tega nikakor ne more, ker zavisí popolnem od svojega prirodnega nagona.

Če ravno pa je priroda človeka višje in bogatejše obdarila nego žival, vendar mu nekaterih prednosti ni neposredno podelila, a preskrbela ga je s tako obilimi darovitostimi ali prirodnimi darovi, da si more vsega, česar mu še manjka k ugodnemu življenju in kar je živali brez vsacega daru vlastno, pridobiti in oskrbeti, kajti delovanje in ustvarjanje je bistven znak njegovega življenja. Njegov prirodni nagon nikakor ni tako razvit kot živalski, in morda bi se lahko reklo, da le jeden sam nagon je človeku neposredno vlasten, in to bi bilo iskanje hrane takoj po rojstvu, kakor smo videli tudi pri višjih živalih. Nikdo ni učil otroka sesati; ako ga vzame mati k prsam, obrača glavo toliko časa sim in tjà in išče toliko časa prsi, da mu pride sesek v usta, potem pa takoj začne sesati in požirati, ravno tako kot novorojeno žrebe ali jagnje ali slepi psiček. Vsega drugega pa se mora otrok naučiti, celo vporabe rok in nog, vporabe čutil, jezika i. t. d.

Odrasla žival ima močna žvečila, da more razžvečiti žitna zrna ali razglodati kosti pobite živali, ima krepak in sestavljen želodec, da more neprebavljivo travo izpremeniti v tečno redilo in da omehča razmljete kosti; človek pa ima zadosta razuma, da si pripravi iz surovih tvarin, katerih ne more uživati, dobrookusna in lahko prebavljiva jedila. Priroda mu sicer ni podelila orožja, pač pa razum, da si more oskrbeti močnejšega in trpežnejšega, kot ga imajo živali. Priroda mu ni pokrila života z dlako, z volno ali s perjem, da bi se varoval slabega vremena, a podarila mu je sposobnost, da si pripravi takšno pokrivalo za vsak mogoč slučaj. On izdeluje oblačilo za razne letne čase iz svile ali iz vlakna, iz dlake ali volne. Priroda mu ni podarila brzih nog jelenovih, a razum ga učí, da vporablja hitrost jelenovo za-se, da jezdi severnega jelena ali konja, da jih vprega v voz ali v sani, da se vozi s psi po ledenih planjavah tečajnih krajev in z udomačeno govedo po nerodovitnih krajih južne Afrike. Njegov razum ga učí, da se vozi s pomočjo vetra čez morsko površje, da kljubuje s pomočjo sopare nevihti in da hití po železnem tiru preko obljudenih dežel evropskih, kakor tudi preko neobljudenih severo-amerikanskih. In tako izvršuje človek podjetja, o katerih se pred jednim stoletjem še nikomur ni sanjalo.

K takim ustvaritvam napeljuje človeka le njegov razum in pa po njem vzbujeno teženje, da premetava in preiskuje prirodne prikaze. S tem pa vedno kaj novega izkuša in iznajde, vedno kaj novega sestavlja, kar zopet pomnožuje njegova pomagala in omogočuje njegovo napredovanje na polji vede in iznajdeb. Vsega tega ne more žival storiti, ker ima le prirodni nagon, kateri jo sili, ostati pri starem in v nobenem obziru ne napredovati.

In kakšno delovanje je človeška volja, katera mu pomaga krotiti, premagovati in brzdati strasti in prirodne nagone. Užé samo to bi zadostovalo, da se razlikuje od živali, katera posluša vedno le svoje nagone ter jim sledí, kolikor je v njenej moči, brez prave zavesti, jedino le zbog nedoločnega nagona, in katera niti ne sluti, da bi možno bilo, te nagone krotiti. Ta volja je tudi, katera učini, da je človek močnejši in vztrajnejši od živali. Znano je, da mora biti vojaška hoja konjice vedno krajša kot pešcev, ako ravno je konj osemkrat močnejši a le trikrat toliko otovoren kot človek, in torej le pol toliko nosi, kot bi njegovej moči primerno bilo. Ta volja uči severo-amerikanskega divjaka, da preganja bežečega jelena, dokler žival ne omaga in se ne zgrudi, in ta volja združena z razumom je porodila vse one iznajdbe, katere povzdigujejo človeški rod od veka do veka vedno višje.

Novice

pa

Dr. Janez Bleiweis.

XVII. 1859. Kedar se je obhajala stoletnica rojstva Vodnikovega, je dr. J. Bleiweis razun tega, kar je povedal o njem v svojih Novicah, spisal k njegovemu življenjopisu čertico: „Vodnikove Novice“, ktero je priobčil „Vodnikov Spomenik“ (Vodnik-Album), na svitlo dal dr. E. Costa l. 1859. Čertica ta se nahaja str. 31 — 36, in se pričinja: „Naj drugi slavo pojó Vodniku pesniku, jez jo pojem njemu vredniku „Lublanskih Novic“ . . Ni bil Vodnik le prvi slovenski pesnik — bil je tudi začetnik slovenskega časopisja . . In štiri leta je samotež na svojih ramah nosil vse novinarstvo slovensko . . In opisavši ob kratkem obseg njihov pravi naposled: O jeziku Novičnem ne bom na drobno govoril in se ne vsedal na visoki stol jezičnega rešetarja, da bi očital slovniške pogreške in germanizme, ker pomisliti je treba, da pisane so bile Novice v unem stoletji, ko se je mili materinščini godilo najhuje, ko se je slovenščina čedalje bolj po ptujem ravnala in pačila, posebno po nemških oblikah, in ko se skor ni pisalo še nič drugega kot molitvene knjige v jeziku našem. Pač močán se je mogel čutiti, kdor se je o taki dobi lotil časnika in še celó političnega časnika, v katerem je treba pisati o tako različnih rečeh, in imeti za vsako stvar pravo domačo besedo. In tak korenjak bil je naš Vodnik! S poti tedaj z vsem neslanim hulenjem, če ni še vsaka beseda čisto slovenska, če ni še vsaka beseda po pravilu slovniškem! Za en tak pogrešek nas odškoduje sto drugih lepih stavkov, sto pravih, zlatega denarja vrednih domačih izrekov. In poslednjič je tudi še to pomisliti, da časnikar mora večidel vse hitro izdelovati in včasih tako hitro, da še komaj prebrati more kar je spisal, ker že za njim stoji posel iz tiskarnice pa vpije za „manuscript“! Tù ni časa, da bi človek kaj pilil in prevdarjal: ali je čisto vse po sekiricah slovniče. Srečni, trikrat srečni tisti pisatelji, kateri kakor koklja valé svoje spise, jih dan na dan od zora do mraka prebirajo in popravljajo, in jih še le po „Vonum prematur in annum“ na dan spravljajo. Vodnik kot pisavec in vrednik Novic ni mogel tega itd.“ —

Sitnosti in težave, ki jih ima vrednik časnikov, kaže v Novicah l. 1859. str. 262 dr. Bleiweis v pogovorih: „Pismo iz Jesenic nas krega, da v vsake Novice ne devljemo dnarne in žitne cene, ter pravi: Ali mislite ljubljanski gospodje, da na kmetih nam ni treba tega zmiraj vediti? Še premalo je vsak teden enkrat! K meni, ker vejo, da imam Novice, hodijo tudi drugi prašat, kako stóji laža (ažio); ker pa ne vem povedati, se špotljivo zamerdajo in grejo. Tudi žitni kup iz Krajnja je nam Gorencom zlo potreben; pa tudi cene teržaškega blaga ne najdemo več v Novicah, kakor je že bilo. Se

vé: smo Krajnci; treba ni. — Nemeč pa že dobí! — Tako nam pošten Gorenc bere levite. Na to odgovorimo, da Novice imajo toliko različne brave, da je težko vsem ustreči, ker ta želi to, uni uno; ta hoče le novice, ki se po svetu godé; unemu je mar le za nove kmetijske skušnje; ta hoče le kaj bolj učnega, uni pa je ves zveličan, če more narodne pravljice brati; spet drugemu so lepoznavske reči prazne otročarije in hoče le resnega poduka; eden hoče le pesem, drugi uganjk, tretji loterijo in tako dalje vsak kaj drugega. Da radi spolnemo kar je mogoče in je morebiti večini bravcov všeč, vidite, dragi prijatelj iz Gorenskega! že iz današnjega lista; vse, česar želite, še sicer danes ni spolnjeno; ako bomo mogli, bomo storili“.

Sam je v sedemnajstem tečaju spisal na pr: „Strehe iz platnic debelega papirja. Nova kerma. Skrivnosti pri sejanji in pridelovanji bele ali rumene pese. Kaj storiti, da hiše niso vlažne. Kurje bolezni. Kako Kitajci z gnojem gospodarijo. Zakaj je morje slano. Graška asekuracija zoper ogenj l. 1858. Odperto pisemce o ljubljanski hranilnici. Priporočilo laške ali papeževe repice ali podzemeljskih hrušic. Muhe. Poglavitne napake pri reji sadnih dreves. Da spomladanski mrz setvam ne škoduje. Kdaj je pravi čas les sekati. Kaj posebno manjka našim drevesnicam ali tako imenovanim vertnim šolam. Od dosmertnih asekuracij. Od bolh na vertu in polji. Nekoliko od blata. Še nekaj o koristnosti pirhogačice. Kako na Laškem ravnajo murve in svilode. Če se goveji živini jed upira. Vodila, kako in kdaj naj se voda napeljuje na senožeti. Ozdravljati vrančni prisad, čerm ali metljaje. Podorina ali zeleni gnoj in kako se ima podorati. Star biti pa vendar mlad ostati — kako to? Goličave ali tako imenovane pogorišča s polja spraviti. Kdaj gre tesarski in mizarski les sekati. Perziške kamilice. Kratek poduk dobro olje žgati. Pešica resnic, ki jih nauk učí in jih je skušnja poterdila. Grahov mol. Živino kopati. Od soli za našo živino. Deset naukov tistim, ki se hočejo s konjsko rejo pečati. Ali je prav, turšici verhe porezavati. Od kod je prišla naša živina. Kako sem svoje travnike zboljšal, da sem si dvakrat več sená nakosil. Različnost živeža v raznih krajih sveta. Kaj je bolje: Cela klaja ali pa zdrobljena ali zrezana. Od gnjilega krompirja. Občinska postava in pa razdelitev občinskih pašnikov. Doba dandanašnjega napredka. Dobri stari časi. Kako se dobí gnoj mešanec ali kompost. Od vsega kaj, kar človek je in pije. Ali se dá zemljišni davek še povikšati. Dajte sadju dozoréti. Kokošarstvo — dobra podpora kmetijstva. Dobra gospodinja — kmetijstva največa podpora. Sovražniki poljskih miš. Kako se dá dno kapnic ali štiren lahko preiskavati. Repo za živino čez zimo hraniti itd.“ — Obilno je to delovanje. Poleg tega je spisoval „Novičarja“ iz domačih in ptujih dežel, gospodarske novice, kmetijske in živinozdravilske skušnje; o srenjah, o županih, o duhovnih in njih veljavi v srenjskih posvetovanjih (368); o krinolinah (298); o novih bukvah nemških s slovensko terminologijo (329) itd. —

Šolski novičar mu je prirasel to leto po zanimivih letopisih v srednjih šolah (251. 274), in v tem oziru opominja učence: „Naj bi pridniši izmed njih se ob času počitka razveselovali z nabiranjem domačih svetinj, ki v kaki narodni pesmi, povesti ali kaki drugi stvari dozdej še skrite leže v kakem samotnem kotu naše domovine, in neutrudljivim bčelicam podobni stikovali po cvetlicah domačega blaga in ga resili pozabel“ — In njegoví „Glasi o cesarskem ukazu, ki določuje učbeni jezik v različnih deželah našega cesarstva“ nazadnje dokazujejo: „Kdor tedaj terdi, da ni mogoče v slovenskem jeziku vsega razkladati, kar je v šolah potreba, ali ne vé kaj imamo in kaj premoremo, ali pa nalaš krivico govori (284)“.

Milo je Novično oznanilo o smerti nadvojvoda Jovana Kerstnika (l. 20), in proti željam večine častitih naročnikov ponavljajo, da bodo izhajale le enkrat na teden,

ter spremljajo vabilo na naročbo za prihodnje leto s staro pesmijo mojstra Koseskega l. 1845 z geslom: „Habete sal in vobis et pacem inter vos!“ —

XVIII. 1860. „Z veseljem vidimo, da dunajski nemški časniki, čeravno nosijo naslov „Gleiches Recht für Alle“ na čelu, kateri dolgo niso hotli nič vediti od pravic slovanskih narodov avstrijskih, malo po malo vendar začenjajo spoznavati, da, kar je Bog dal narodom, jim ljudje ne morejo vzeti . . . Čista resnica je, če rečemo, da Novice niso namestnice kake prenapete stranke, ki le svojo utopijo trobi, ampak da so besednica jedra slovenskega ljudstva, ki skozi Novice govori. Razširjene po okrajnah vseh slovenskih dežel in z dopisi podpirane od vseh stanov, niso skozi 17 let in tudi v viharnih časih leta 1848 nobene rekke, ki bi jo imele danes preklicati; za kar so se poganjale, je bilo vselej državi in ljudstvu v prid. In zato se poganjajo še danes, nikoli preskočivši vojnic pravice in resnice in ne gledé ne na desno ne na levo (14. 15)“.

V osemnajstem tečaju je dr. J. Bleiweis spisal: „Zakaj hirajo kmetije in kako jim pomagati. Kako sadno drevje zdravo in rodovitno ohraniti. Ktera pot je naj-pripravniša, da se med kmeti gospodarske vednosti razširijo. Polži na vertih, in kako jih pregnati. Koliko so keбри ali hrošči vredni. Ali se bomo tudi mi sladkega sirka poprijeli. Gospodarstvo z gnojem. Predenica v deteljših. Krompir gnjilobe obvarovati. Farovške kmetije. Kaj so notarji in čemu so. Nauk o reji goveje živine. Koliko zemlje se zgubi po poljskih potih in stezah. Našim kmetom in rokodelcem (o hranilnicah). Kdo je za vojaka pripraven, kdo ne. Koza kmetijstvu koristna žival. Kako bomo na novo volili srenjske odbornike in pa župane?“ itd. —

Poleg Novičarja iz domačih in ptujih dežel, ki ga je spisoval vrednik, glasiti se je jel „Slovanski popotnik“ itd. — Vredništvo je opominjalo (63) Waldherrovo in Mahrovo šolo, kako potrebna bi jima bila slovenščina; posebej oglasilo se je „O živi potrebi slovenskega pisanja v kancelijah in razglaševanja postav v domačem jeziku (130)“; o potrebi posebnega časnika učiteljskega (367) in lista političnega (404) itd. — V vabilu na naročevanje ponavlja (192): „Deržali se bomo v vsem svojih dosedanjih pravil“; in (404): „Kmali bo leto pri kraji in Novice bojo nastopile nov tečaj — devetnajsti — gotovo važen tečaj, zakaj cesarsko pismo od 20. okt. je odperlo novo, imenitno dobo, v kateri se ima prestvariti cesarstvo naše tako, da bode zopet tudi ljudstvo imelo besedo v srenjskih, deželnih in državnih zborih . . . Dela bo dosti, pa ne ustrašimo se ga: moč neizmerna je terdna volja pa podpora domoljubnih mož . . . In tako sklenemo vabilo to, ki naj bi prijazen odmev našlo po vseh slovenskih okrajnah, s priserno prošnjo do vseh domoljubov, naj nas prijazno podpirajo z dopisi kakoršnimi koli, da le spadajo v okrožje našega lista!“

Učne slike iz zgodovine.

(Piše **Tone Brezovnik.**)

(Dalje.)

IV. Bitka pri Termopilah.

Edini Temistoklej je sprevidel, kaj bi moglo Grke rešiti. Dobro je vedel, da bode peščica grških vojakov nazadnje morala pasti pred brezštevilno perzijsko vojsko. Toda ravno tako dobro je vedel, da se nasprotnikovo brodovje nikakor ne more meriti z grškim bojnim ladijevjem, kateremu takrat na vsem svetu ni bilo enakega. Zato je vedno opominjal Atenjane, naj se ničesar ne bojé, ter da naj storé vse, kar le morejo, da bodo na morji vsak čas pripravljeni junaško odbiti vsak perzijski napad.

Da bi si za to svoje mnenje pridobil tudi Delfiški orakelj, podkupil je s težkim denarjem Apolonove duhovnike, da so Atenjanom, ko so jih za svèt vprašat prišli, odgovorili: „Zevz ne bo nikdar sovražnikom dovolil, podreti leseno zidovje, ki bo rešilo Atenjane“.

Ko so poslanci, prišedši v Atene zbranemu ljudstvu oznanili Apolonov odgovor, dokazal je Temistoklej z vso svojo zgovornostjo, da so ladije ono leseno zidovje, ki bode rešilo Atenjane. Atenjani in Spartanci sklenejo tedaj, da bo vojska na suhem branila Termopilsko sotesko, a brodovje da ima pred Artemizijским nosom varovati vhod Perzijanov v Grško. Za poveljnika na suhem so izvolili Spartanskega kralja Leonida. Termopiljska soteska je tako oska pot med gorovjem (Etine) in morjem (egejskim), da se človek na mnogih krajih komaj z vozom skozi pripelje. Tù je čakal Leonida s kakimi 7000 pešči mnogobrojne perzijske vojske.

Ko Kserks zvé, da se pri Termopilah misli upreti mala peščica njegovim milijonom se na glas zasmеji ter pošlje glasnika (poslanca) z ukazom, da mu Grki takoj orožje izročé. Leonida pa mu je prav po Spartansko odgovoril: „Pridi si sam po nje!“ Ko se pa ošaben Perzijan Grkom grozí, da je Kserksovih vojakov toliko, da bodo njihove puške solnce zatemnele, mu odgovori neki Spartanec: „Tem boljše, se bomo vsaj v senci bojevali“.

Kserks si ni mogel misliti, da se mu bode mala kopica ljudi res uprla, pa je še štiri dni čakal. Ali Grki se ne ganejo z mesta. Peti dan pa je mogočni kralj svojim vojakom ukazal, naj napadejo grški tabor, a trdovratneže naj zvezane pred njega priženó. Od gore do morja so stali Grki v gosti vrsti mož pri možu. V levi roki so držali ščit, v desni pa dolgo kopje, s katerim so junaško odbijali napade sovražnikov. Četa za četo Azijatov se je zgrudila na tla; a Grki so stali nepremakljivo, ko najmočnejša skala. Kserks ukaže svoji telesni straži, ki je štela 10.000 najhrabrejših vojakov, naj napade Grke. Ali tudi ta tako imenovana „neumerjoča četa“ je poginila. Ni ga bilo več Perzijana, ki bi se bil upal iti v nevarni boj. Kralj, ki je na vzvišenem prestolu od daleč gledal kervavo borbo, je od jeze kar divjal ter je boječe vojake dal z bičem poditi proti grozni soteski. Pa vse zastonj! Grki se ne premaknejo. Tako je minil prvi dan.

Drugi dan se je boj vnóvič začel. Leonida je s svojo pogumno vojsko zopet vspešno branil vhod v nadaljno Grško. Gotovo bi bili Grki že tù Perzijane popolnem zmagali, da se ni našel grd izdajalec, ki je sovražnikom pokazal pot čez goro. Efijalt se je zval nesramnež. Po noči je peljal 20.000 Perzijanov po ozki stezi skozi temni gozd hrabrim grškim branilcem za hrbet.

Ko Leonida to zvé, sprevidi takoj, da tù ni rešitve ter pošlje večino svoje vojske domov. Le 300 Špartancev in nekaj drugih Grkov, ki so sklenili v krvavem boji junaško umreti, je obdržal pri sebi.

Praznično oblečeni so pričakovali družega jutra Grki končnega boja. Okoli desete ure predpoludne napade mala grška četa mnogobrojno perzijansko vojsko. Vname se strašen boj. Kakor se po leti iz sivih oblakov vsuje ledena toča na žitno polje, tako gosto so frčale perzijanske pušice nad glavami grških junakov, ki so posekali vse, kar je živega doseglo ostro njih kopje. Četo za četo so hrabri Grki podirali na tla. Neutrudljivi so bili grški sinovi. Nazadnje pa so tudi oni jeli padati mož za možem. Ko se je po junaškem boji zgrudil slavni Leonida, so še živi Spartani obstopili mrtvo telo ljubljene poveljnika ter ga kot divji levi branili, dokler niso do zadnjega popadali.

Tako je Kserks s pomočjo grdega izdajalca premagal malo četico pogumnih Grkov, ki so v junaškem boji pobili čez 20.000 Perzijanov, predno so sami dali življenje za svobodo svojega národa. Hvaležni potomci so v lepih pesnih prepevali njihovo slavo ter

jim na javnih mestih postavljali spominke. V Termopilski soteski pa, na onem mestu, kjer se je Leonida kot lev boril za rešitev svoje domovine, so postavili kamenitega leva z napisom:

„Lacedemoncem naznani, popotnik, tù da ležimo
Mrtvi, ker velél takó je domovine ukaz!“

(Dalje prih.)

D o p i s i.

Iz Gradca. (Vabilo.) Iz mej učiteljstva ljudskih in meščanskih šol v Gradcu ustanovil se je odbor, da bi ustanovil stalno razstavo učnih pripomočkov za ljudske in meščanske šole, za učiteljske pripravnice, in za učiteljske in šolske knjižnice. Ustanovitev razstave v Gradcu je že zaradi tega posebnega pomena, ker je to mesto tako rekoč kulturno središče za južne in zapadne dežele, kakor Štirsko, Koroško, Kranjsko in Primorja, in ker posamezne dežele z malimi izjemki še niso z učnimi pripomočki tako preskrbljene, kakor bi bilo želeli, in je upanje, da bi se na ta način še mnogo razpečalo. Odbor za stalno razstavo je že meseca januarja t. l. poslal okrožnico na različna založništva učnih pripomočkov. Veliko stvarine se je že doposlalo in še vedno dohaja nova. Do zdaj se je toliko nabralo, da je razstava zagotovljena. Sledeče vabilo ima namen, tudi vsa ona založništva, fabrike in druga podjetja in društva, katera v tej stroki producirajo, in katerih naslovi so bili do zdaj odboru neznani in se jim tedaj okrožnica nij mogla doposlati, opozoriti na stalno razstavo učnih pripomočkov v Gradcu in je povabiti k udeležbi.

Sledeče točke so podloga razstavi, po katerih se ima razstavitelj in odbor ravnati:

1. Vsak producent podari razstavi po jeden komad svojih izdelkov in ga »franco« dopošlje; potem nijma razstavitelj nikakoršne druge razlake.
2. Vsak komad dobí nepogojno tak prostor, da se lahko opazi.
3. Pri večjih zbirkah se tudi, ako je treba, dovoli posebna omara ali tudi zaporica.
4. Zadnji čas dopošiljanja je 1. avgust 1882. l., da se pozneje laglje natančno določi dan, kedaj se ima odpreti razstava.
5. Tudi novi izdelki, kateri bodo po odprtju razstave dovršeni, se ozprejemajo.
6. Cena, imeniki in čedne tablice tvrdek i. t. d. so užé zaradi kupčijskega prospeha potrebni.
7. Odbor in razstava sta stalna, in je pglavitna naloga odborova, trgovinski dobiček razstavnikov brezstransko in vestno pospeševati.

Vse rečí naj se pošiljajo Jakobu Lochbihler-ji (Director der Franz-Josef-Schule in Graz).

Odbor stalne razstave učnih pripomočkov v Gradcu.

Iz Štajerskega. A) C. kr. deželni šolski svét. V sejah dné 11. in 25. maja tega leta vzel je c. kr. dež. šol. svét na znanje poročilo o delovanju in vspehu okrajnih učiteljskih konferencij v šol. letu 1880/81., nadalje poročilo o nadzorovanju dekliške ljudske in meščanske šole v Ferdinandiji v Gradcu, odobril je načrt navoda o napravi šolskih vrtov, dovolil, da se enorazredna ljudska šola v Zdolah (okr. Brežice) razširi v dvorazrednico, dvorazrednica pri Mali nedelji (okr. Ljutomer) in v Breitenfeldu (okr. Feldbach) pa v trirazrednico ter je imenoval na ljudskih šolah nadučiteljem g. Rom. Kriegl-a v Straden (dozdaj učitelj na isti šoli) in g. Vilj. Wolf-a v Ratschendorf (dozdaj učit. na isti šoli); učiteljem: g. Ad. Höfler-ja (def. podučit. v Št. Petru pri Judenburgu) v Naas (okr. Weiz) in Hen. Zauner-ja (def. podučit. v Radegundi) v Mürzzuschlagu.

C. kr. deželni šolski svét je izdal tudi poročilo o stanju ljudskega šolstva na Štajerskem v šol. letu 1881. Iz tega poročila povzamemo sledeče: Javnih ljudskih šol je bilo 745, ekspozitur 17, ekskurendo-stacij 4, privatnih šol 40, tovarniških 7. Izmed šol sti 2 osemrazredni nár. in meščanski šoli, 2 dvorazredni meščanski šoli, 1 sedemrazrednica, 2 šestrazrednici, 33 peterorazrednic, 67 čveterorazrednic, 100 trirazrednic, 185 dvorazrednic in 353 enorazrednic. Od teh je bilo 695 mešanih, 27 deških in 23 dekliških šol. Vseh razredov, ako prištejemo tudi ekspoziture, je bilo 1494 in 44 paralelk. Na novo ustanovili sti se trirazredni dekliški šoli v Ljutomeru in Fohnsdorfu (zato opustile so se tamkaj paralelke), nadalje enorazrednice v Selah (okr. Ptuj), v Bierbaumu (okr. Cmurek), v Št. Juriju (okr. Rogatec), v Razborju (okr. Slov. Gradec) in pri sv. Ulrihu (okr. Wildon); ekspoziture v Breitenbrunn-u (okr. Vorau), pri sv. Vaclavu (okr. Slov. Bistrica) in v Prethalu (okr. Obdach) ter ekskurendo-stacije v Planicah (okr. Maribor) in v Hinterwinklu (okr. Oberzeiring).

Zaprti ostali sta tudi v tem letu enorazrednici v Seewiesnu (okr. Aflenc), ker so bili le štirje šolarji in pa v Bleibergu (okr. Irdning), ker niso dobili učitelja. Zaprt ostal je tudi en razred v Ponkvi (okr. Šmarije), ker ni bilo potrebne sobe, ter en v Vorau-u, ker se je za tamkajšnje šole imenovani podučitelj nastavil na ekspoziuro v Breitenbrunn. Odpravil se je po en razred v Judenburgu in Pöllau-u, ker ju ni bilo več treba. Po učnem jeziku je bilo 525 nemških, 135 slovenskih*) in 85 utrakvističnih šol. Stan šolskih poslopij in oprav dá še mnogo želeti in bo še mnogo velikih napor in izdatnih naučnih sredstev treba, predno se bode v tem obziru zadostilo postavnim zahtevam v prostornih in zdravstvenih obzirih. Sicer se je tudi v minolem šol. letu število postavnim zahtevam primerno stavljenih in opravljenih šol pomnožilo, in pripozná se v letnem poročilu dež. šol. svéta, da so, odkar nove šolske postave obstojijo, mnoge šol. občine in med njimi v prvi vrsti Gradec za zgradbo in opravo šol veliko, da mnogo-krat preveliko žrtvovale. Nasprotno pa je zopet še mnogo šol, ki posebno v zdravstvenem obziru ne zadostujejo, in to posebno v šol. okrajih Birkfeld, Gleisdorf, Oberwölz, Ptuj, Šoštanj, Stainz in Slov. Gradec. Ker pogosto ta nepripravna šol. poslopja tudi nimajo pripravnega stanovanja za šol. vodja in njegovo družino, je dostikrat težko za te šole strokovno izobražene učitelje dobiti in ne ostaja družega, kot na mnogih neizpitano učit. osebje trpeti, ki so ali sami hišni posestniki ali pa se s slabimi stanovanji zadovoljijo. Prav živo je toraj obzalovati, da sta ubogim šolskim občinam edina pomočnika le presvetli vladar in štaj. hranilnica, da jim pa dežela celó nič ne pomaga.

Za šolo ugodnih otrok je bilo 154.967, od katerih pa jih je le 141.500 hodilo v šolo. Zavoljo telesnih ali duševnih slabosti 4244 otrok nij hodilo v šolo. 9222 otrok celó ni hodilo v šolo. K temu številu prišteto je tudi 4860 otrok, kateri so bili v 13. ali 14. starostnem letu. Šolo popolnem zanemarjalo je toraj le 6,4% otrok, kar je proti minolem letu ugodno, posebno, če premislimo, da so k temu številu tudi oni otroci prišteti, ki stanujejo v nevsolanih krajih in se toraj ne morejo v šolo siliti.***) Da je šol. obiskovanje toli ugodno, se imamo zahvaliti šol. oblastnijam, ki so začele v tem obziru strogeje postopati ter so tudi globe nekoliko gosteje postale. Zatoraj so se tudi v vseh okrajih, razen v Celji (mesto) in Oberwölz-u, nekateri stariši kaznjevali. Vkup je bilo 6799 kazni, globe pa so znašale 8112 gld. Prošenj za oprostitev otrok v zadnjem poletnem tečaju je bilo več kot prejšnje leto. Za poletni tečaj oprostilo se je namreč 8591 otrok, toraj za 1300 več kot v prejšnjem letu. Dež. šol. svét pravi, da se je osemletno šol. obiskovanje v mestih in trgih in celó v mnogih kmečkih občinah popolnoma uživeló, da je od 22.000 v 13. ali 14. letu starih otrok le kakih 5000 brez poduka ostalo.

B) Priznanje. Nadučitelju Fran. Krištoferič-u in def. podučitelju Rajmund Krištoferič-u, oba v Strallegg-u (okr. Birkfeld) se je vsled poročila nadzorovanja o stanji šole v Strallegg-u in zavoljo njenega marljivega in vspešnega delovanja na tej šoli izreklo posebno priznanje nj. eks. gospoda ministra za nauk in bogočastje.

C) Društveno življenje. Na Štajerskem imamo zdaj okolo 40 priv. učit. društev. Skoro vsa so združena zopet v eno veliko društvo, tako zvano »štajersko učit. zvezo« (Lehrerbund). Vsa tako združena društva plačujejo če se ne motim, za vsacega svojega uda 20 kr. na leto v vkupno društveno blagajnico ter volijo po številu udov enega ali dva odposlanca (delegata) na društvene stroške k vkupnemu zborovanju učit. zveze, katero je redno vsako leto enkrat v poljubnem kraju Štajerske. Ti »odposlanci« so nekak zvezin odbor. Zvezo pa vodi ožji odbor »direktorij«, katerega ti odposlanci izmed sebe volijo. Toletno zborovanje te zveze bo v Gradcu vkupno sè odprtjem permanentne razstave učnih pripomočkov in občnega zbora štajerskega privatnega penzijskega zavoda za učiteljske vdove in sirote. Za zborovanje odločili so se dnevi: 11. septembra popoldne ob 3. uri slovesno odprtje permanentne razstave učil in na to zborovanje delegatov (odposlancev) učit. zveze. Dné 12. septembra dopoldne glavni zbor učit. zveze in ali istega dné popoldne ali 13. sept. dopoldne občni zbor penzijskega zavoda. — Vprašanja za zvezni zbor naj se z imenovanjem poročevalca in njegovega namestnika najpozneje do zadnjega julija zveznemu vodstvu dopošljejo.

D) Premembe pri učiteljstvu. G. Jos. Cugmus (iz Polje), zač. učit. v Preborje (okr. Kozje); g. Mat. Lah (iz Monsberga), zač. učit. na Polje (okr. Kozje); g. Jos. Močnik (od sv. Heme), zač. učit. v Skomre (okr. Konjice); gdč. M. Orač (iz Velenja), def. podučit. v Št. Jurij na južni žel. (okr. Celje); g. A. Windišek (r. 1857. l. v Slov. Bistrici); pomožni učitelj pri sv. Vrbanu (okr. Ptuj) je umrl 26. dan maja t. l.

*) Čisto slovenske ni prav za prav na Štajerskem nijedne šole; na vseh se več ali manj nemščina, začetkom kot predmet, potem, če mogoče, pa kot učni jezik, učí. Poroč.

**) V naši Vojniški župniji je iz tega vzroka kakih 40% otrok brez pouka.

E) Razpisi učiteljskih služeb.)* Služba nadučitelja na 2razrednici v Št. Ilu (okr. Slov. Gradec), III. plč. r. in stan. Služba učit. na 1razr. v Št. Jerneju (okr. Marnberg), III. plč. r. in stan. Služba prov. učit. na 3razr. na Muti (okr. Marnberg), III. plč. r. Služba podučit. na 2razr. v Vuhredi (okr. Marnberg), IV. plč. r. Služba podučit. na 3razr. v Velenji (okr. Šoštanj), III. plč. r., vse te službe do 3. julija. Služba učiteljska na novi 1razr. v Tinjah (okr. Slov. Bistrica), IV. plč. r., do 20. jul. Služba učit. na 1razr. Orešji (okr. Brežice), IV. plč. r. in stan., do 20. jul. Služba učit. na 3razr. pri sv. Juriju na Ščavnici (okr. Gornja Radgona), IV. plč. r., do 15. jul. Služba podučit. na 2razr. v Žetalih (okr. Rogatec), IV. plč. r. in stan., do 15. jul. Služba podučit. na 2razr. v Zdolah (okr. Brežice), IV. plč. r., do 20. jul. Služba nadučit. v Gleichenberg-u (okr. Feldbach), III. plč. r. in stan., do 15. jul. Učiteljske službe v Johnsbachu (okr. Liezen), III. plč. r., v Arndorfu (okr. Bruck), III. plč. r., v Sallthalu (Maria Zell), II. plč. r., v Etmislu (Aflenz), IV. plč. r., v Flattendorfu (Hartberg), IV. plč. r., v Waltersdorfu (Hartberg), III. plč. r., v Grafendorfu (Hartberg), IV. plč. r., pri sv. Pongracu (Hartberg), III. pl. r., v Wagendorfu (Hartberg), IV. plč. r., v Sparberggu (Hartberg), IV. plč. r., v Prätisu (Hartberg), IV. plč. r., v Schönavu (Hartberg), IV. plč. r.; vse te službe do 15. jul. Podučiteljske službe v Birkfeldu, III. plč. r., v Donavitzu (Leoben), II. plč. r., v Ramsavu (Schladming), III. plč. r., v Walsersdorfu (Hartberg), III. plč. r., v Schölbingu (Hartberg), IV. plč. r.; vse te do 15. jul.; v Blumavu (Fürstenfeld), IV. plč. r., do 20. jul.; v Guttenbergu (Weiz) in Gössu (Leoben), III. plč. r., do 31. jul.; pri sv. Petru pri Judenburgu, III. plč. r., do 4. julija. (Konec pride.)

Iz Celja. (Vabilo.) Celjsko učiteljsko društvo bode zborovalo dné 6. julija t. l. šestokrat letos v okoliški šoli v Celji ob 11. uri dopoldne po sledečem vspredu: 1. Zapisnik; 2. O domovinoslovji in razgovor o letošnjih konferenčnih vprašanjih. (Nadaljevanje.) 3. Kako naj bi se učiteljska društva reformirala. 4. Nasveti. Odbor.

Iz Koprškega okraja. (Zahvala.) Odbor »slov. učit. društva za Koprski okraj« se g. R. Milicu v Ljubljani srčno zahvaljuje za to, ker je društvu brezplačno tiskal in poslal 37 stisov »društvenih pravil«. Odbor „slov. učit. društva za Koprski okraj“.

V Dolini v 24. dan junija 1882. l.

Iz Kopra. G. Julij pl. Kleinmayr, do zdaj profesor na e. k. učiteljšči v Kopru, je s 1. oktobrom t. l. premeščen v Gorico. Pri tej priliki smo pooblašteni naznaniti, da se dobí njegova »Zgodovina slovenskega slovstva« po poštni nakaznici za znižano ceno (jeden gold.) pri pisatelji, Capo d' Istria; pri vkupni naročbi po 80 kr.

Iz Novomeškega okraja. Naš okraj potreboval bode jeseni devet izprašanih učiteljev, kajti v Ambrusu, Mehovem in na Sušici poučujejo zdaj še pomožni učitelji, v Busnicah in na Selu pa duhovnika; enorazrednice v Prečini, v Št. Petru in v Dobrničah bodo se razširile in na Smuki bode se nova odprla. Vsem tem službam, razun Ambrusa in Brusnic, kateri sti v III. plačilnem razredu, odkazane so najmanjše učiteljske plače. O šolskem pohodu se ne moremo kaj pohvaliti, dasiravno smo poskusili že vsa sredstva, katera nam šolski pedagogi v to priporočajo. Po letu otroci rajši na paši »svinjko pasejo, kozo spodbijajo« in ptiče zatirajo, nego da bi si v šoli možjane napenjali; in po zimi? Ta čas jih tudi to pa to odteguje šoli. — No, nekateri pa pridejo v mesecu enkrat ali dvakrat pogledat, je li šola še na tistem kraji in li učitelj »tisti sitni« še v šoli gospodari, ki vedno hoče vedeti, kakšen je »i«, kakšen Čučkov »belin«, kje je ta ali oni kamen pobral itd.

Vkljub strogim postavnim kaznim, se vender med učenci nahaja vsako leto nekaj takih, ki preganjajo uboge ptiče. Za take neusmiljene paglavce bilo bi pač naj bolje zdravilo leskova mast. Sicer pa vplivajo na zatiranje ptičev tudi stariši sami sè svojim lastnim vzgledom. Županstva bi sevéda v takih slučajih pač lahko vložila svoj »veto«. Ali kaj take malenkosti! — Drevesca v šolskih vrteh kaj lepo rastó. Letošnje leto bilo je posebno ugodno cepljenju; prijelo se je skoraj vse. Učitelji so pa tudi pravi trpini! Ker naši krajni šolski svéti večidel za obdelovanje šolskega vrta le malo denarja ali pa celó nič ne dovoljujejo, tedaj je učitelj primoran, da mora segati v svoj lastni žep, ali pa da sam prime za motiko in lopato. Dostikrat se pa še za dobro plačo ne more dobiti delavec. Sploh pa tudi nij varno neveščim ali šolskim otrokom prepuščati dela, kajti večkrat taki delavci več škodujejo, kakor koristijo. Ako se že otroci vzamejo za snaženje vrta, naj ne delajo nikakor brez nadzorstva, kajti otroci opravljajo vsako delo le površno, da so le pred gotovi. Posebno pri cepljenji se jim mora natanko v roke gledati. Je skoraj večina

*) Z razprtimi črkami tiskani kraji so slovenski, drugi nemški.

učencev, kateri so v cepljenji že prav dobro izurjeni, ali, kadar so pri tem delu sami, opravijo ga sigurno slabo. Zadostuje popolnoma, ako vsak učenec samo eno ali dve drevesci cepi, toda ti dobro.

Marsikateri učitelj bi v šolski vrt sigurno se boljše uredil, ako bi le vedel, kako; vsak je večidel le samouk in svetovalec v šolskem vrtu mu je le knjiga ali lastna izkušnja. Zaradi tega bilo bi jako koristno, ako bi bil v vsakem okraji pri kaki večrazrednici nekako vzgleden šolski vrt, kateri bi bil vsem učiteljem tistega okraja v posnemo. —

Mučno, jako mučno je delo učiteljevo! Za skromno plačo naklada se mu obilo posla. Mnogokrat za svoje trudapolno delo ne dobí družega plačila, nego — nehvaležnost; porabijo pa ga tudi dostikrat drugi za lestvo, po katerej plezajo po zasluge. Le v tem, da mu vest ne more očitati, da je izpolnoval svoje dolžnosti slabo, najde vsikdar zadovoljno zadostenje za mnoge krivice, in novih spodbujnih moči, da laže nosi težko breme svojega stanu. *Efendija.*

Iz Gorenskega v 21. dan junija. Kakor nekateri drugi stanovi, tako bodo letos meseca septembra tudi g. g. učitelji, ki služijo od 1856., 1857. in 1858. leta, obhajali petindvajsetletnico, in sicer v Šmartnem pri Kranji, ker je tam kraj jako lep, in poleg železnice. Ob 10. uri bođe slovesna sv. maša, in potem vkupni obed na »Gaštaji«. Vabijo se k tej slovesnosti tudi drugi č. gospodje in tovariši od kodar koli, katere bi ta slovesnost zanimala. Cerkveno opravilo pri-skrbeli bodo jublanti, a za obed, brez vina, pa se prosi, da bi vsak gospod, ki se bo zglasil priti k slovesnosti, poslal tudi 1 gold. 50 kr., da se gostilničarju ne napravi kaka škoda.

Zglašajo naj se gospodje brž ko mogoče pri učitelji Nikolaji Stanoniku v Šmartnem, ali pa tudi pri g. Josipu Travnu, učitelju v Naklem pri Kranji, in naj tudi naznanijo, kateri dan bi jim bil najljubši, ker se bo oziralo na želje večine. Dan slovesnosti se bo potem naznanil. Vlak prihaja in odhaja zjutraj ob 8. uri, popoldne okoli dveh, in zvečer ob osmih. Gospodje tovariši in prijatelji, le na noge in zglasite se hitro, in v prav obilnem številu. Na svidenje!
Odbor.

Iz Begunj pri Cirknici. Praznik sv. Alojzija, šolskega pomočnika, je tukajšnja šolska mladina slovesno obhajala. V ta namen zbrali smo se ta dan ob polu osmih v šolski sobi, od koder smo šli potem sè zastavo v bližnjo vas. Tù na prijaznem hólmcu je cerkvice, kjer smo imeli šolsko sv. mašo. Peli smo primerno mašno pesem: »Jezus male k sebi kliče« in pesem od sv. Alojzija. Po sv. maši šli smo na bližnji grič, kjer izvira izvrstna kapljica hladne čiste vode. K viru dospesvi, zapeli smo cesarsko, in iz kakih 130 mladih grl razlegalo se je h koncu glasno »živili« po dolini. Za zajterk dobil je vsak nalašč za to pečeno štruco, malo mesa in rožičev, ki jih je tukajšnja gospa »B.« v ta namen podarila. Po izreku: »Najboljše vince za otroke je hladna čista voda«, okrepčali smo se z isto vsi prav željno, ker nam take domá manjka. Tako smo se pevaje in igraje radovali kake dve uri pod milim nebom, potem pa smo šli zopet pevaje proti domu, kjer se je med potjo vrsta zmiraj krajšala in poslednjič vsa razšlá. Da se je mogla mladina obdarovati, pripomogel je k temu posebno tukajšnji duhovnik in šolski prijatelj gospod Gornik, za kar mu izrekamo srčno hvalo. *B.*

Iz Tomaja. (Vabilo.) »Sežansko-Komensko učiteljsko društvo« bođe zbrovalo v 6. dan julija t. l. ob 10. uri dopoludné v Lokvi. Na dnevnem redu je: 1. Prvosednikov pozdrav; 2. zapisnik minolega zborovanja; 3. o praktičnem zgodovinskem pouku — predava g. Kantè; 4. kako nam je vspešno poučevati petje v národnej učilnici — govori g. Pelicon; 5. o šolskih boleznih — g. Hrovatin; 6. razni nasvétí. — Uljudno vabi č. gg. člane, da se v obilem številu snidó k imenovanemu zanimivemu shodu

prvosednik „Sežan.-Komen. učitelj. društva“.

Iz Vipave. V dan 22. junija umrl je naš občespoštovani dekan in častni kanonik prečastiti gospod Jurij Grabrijan, star 81 let. Pokojni bil je ne le samo vesten duhovnik, temuč tudi národnjak v pravem pomenu, in zraven še posebni prijatelj ljudske šoli in učiteljem. Bodi mu blag spomin!

Iz Kámenika. Tù je 15. preteč. meseca umrl c. k. okrajni glavav gospod Štefan Klančič. Kot prvosednik okrajnemu šolskemu svétu je mnogo delal za povzdigo šolstva v tem okraji. Bodi mu zemlja lehka!

Iz Ljubljane. (Uradna konferéncija ljudskega učiteljstva v Ljubljani) je bila v 15. dan preteč. m. Zbralo se je v mestnej dvorani 22 učiteljev, 7 učiteljic in en katehet. Predsedoval je okrajni šolski nadzornik g. vitez Gariboldi, kateri si je za namestnika odločil ravnatelja učiteljskih izobraževališč, g. Blaža Hrovata. Zapisnikarja bila sta gg. France Korkalj in Jan. Belè. Kmalu po 8. uri otvorí g. predsednik sejo in pozdravi navzočega novega mestnega župana gosp. Petra Grasselli-ja, ter reče, da tù učiteljska konferéncia že osem

dolgih let ni imela te časti, da bi jo bil počastil g. mestni župan. Prav živo mu na srce polaga mestno ljudsko šolstvo ter odkriva vse težnje in zapreke, ki mu zavirajo. Mej drugim naglašal je posebno dve želji, in sicer: 1. da bi slavno mestno starašinstvo prvej mestnej šoli preskrbelo boljše učne sobe, kakor jih ima zdaj v licejalnem poslopju tam pri tleh, ki so jih že druge šole (gimnazija, realka in učit. izobraževališče) kot nesposobne in nezdrave zapustile; 2. da naj bi se paralelke na drugej mestni šoli (na Cojzevej cesti), katere nepostavno obstojé užé deset let, odpravile ter se ustanovila tretja mestna šola.

Gospod mestni župan odgovarja v slovenskem jeziku (prvikrat, kar mi pomnimo, pri skupščini mestnih učiteljev); prijazno pozdravlja zbrano učiteljstvo, ter pravi, da ne samo njemu, temveč tudi vsem národnim srenjskim odbornikom je ljudska šola jako pri sreč. »Vsi poznamo važnost národnega naobraževanja«, pravi, »v katero je v prvej vrsti poklicana ljudska šola. Bodite preverjeni, da bodem vedno zastopal korist ljudske šole in po svoji moči skrbel za vsestransko zboljšanje in za povzdigo ljudskega šolstva«. Kar se tiče prve g. nadzornikove želje, obljubil je gosp. mestni župan, da mu bode prva skrb, da prva mestna šola dobí bolj ugodne prostore. Druga želja zastran paralelk v drugej mestnej šoli bode se izvršila, kadar bodo temu mogle opomoči materialne srenjske zadeve. Oba govora, g. predsednikov in posebno pa še g. županov ugajal je nadepolno zbranemu mestnemu učiteljstvu. Slava! — Za tem je g. nadzornik razodeval svoje opazke, ki jih je zaznal pri nadzorovanji. Javno je priznal, da je po vsem o šolskem delovanji prav zadovoljen in da sploh napreduje ljudsko mestno šolstvo.

Potem g. g. poročevalca (V. Kumer in J. Pavlin) in gospodič. poročevalka (Kérn) poročajo o ustrahovanji v ljudskej šoli, kar se je brez posebne debate na znanje vzelo.

Na vrsto pridejo učne šolske knjige, ki se bodo prihodnje šolsko leto rabile v mestnih ljudskih šolah. Vzporejmejo se vse tako, kakor poprejšnje šolsko leto, le po predlogu Praprotnik-ovem se v četrti razred privzame zraven Heinrich-ovega Lesebuch-a še »Tretja nemška slovnica za slovenske ljudske šole« (Drittes deutsches Sprachbuch für slovenische Volksschulen) (natisnjena v c. k. zalogi šolskih knjig), in sicer zato, ker je ta praktična šolska knjiga v lepi zvezi s Prvo in Drugo nemško slovnico (v II. in III. razredu), in ker ima najboljše slovensko-nemške in nemško-slovenske vaje, po katerih se učenci najtečnejše poučujejo v drugem deželnem jeziku (za govorjenje in spisovanje), kar je vendar pri takem pouku poglavitna stvar.

V okrajno učiteljsko knjižnico se razun nekaterih nemških pedagogičnih knjig vzprejme tudi nekaj slovenskih, mej drugimi tudi »Zvon«, »Kres«, »Gregorčičeve poezije«, »Heimatskunde« i. dr.

V komesijo okrajne šolske knjižnice izvoljeni so g. g.: Fr. Kokalj, Fr. Raktelj in A. Žumer; v stalni odbor okrajne šolske konference pa g. g.: A. Praprotnik, Iv. Tomšič, Fr. Raktelj in A. Žumer.

H sklepu g. nadzornik pozivlja učitelje, naj bi še dalje vestno delovali vsak na svojem mestu in da bi posebno še v nežna mladinska srca vtisnili in gojili ljubezen in zvestobo do našega presvetlega cesarja in do vse hiše Habsburške.

Nazadnje se predsednikov namestnik g. Bl. Hrovat v imenu zbranega učiteljstva g. prvosedniku zahvaljuje, da je zborovanje tako redno in nepristransko ravnal in vodil in posebno še v imenu ravnateljstva in učiteljstva prve mestne šole, katero je g. prvosednik zastran boljših šolskih sob tako resno priporočal novemu gosp. mestnemu županu.

Govorilo in sklepalo se je pri tej konferenci večinoma po slovenski.

Iz Ljubljane. Iz seje deželnega šolskega sveta v 9. dan junija t. l. Določí se, da se bode s šolskim letom 1883/84. dvorazrednica v Dragatuši v Črnomeljskem šolskem okraji razširila v trirazrednico, ter se ob enem ustanoví učiteljeva plača za novo službo. Razreši se pritožba krajnega šolskega sveta in učitelja zoper spoznavanje okrajnega šolskega sveta o povračilu za šolska drva in o zaostali plači. — Proračun kranjskega zaloga za upokojnino za l. 1883. predlaga se kranjskemu deželnemu odboru, da preskrbí troške za ubitek. — Prošnja pomožnega učitelja, da bi se mu povikšala letna nagrada, oddaja se kranjskemu deželnemu odboru. — O oddaji izpraznjene prof. službe v Novomeški gimnaziji predlaga in nasvétuje se višji oblasti. — O poročilu ravnateljstvenem za preustrojbo poučevanja v godbi na učiteljskem izobraževališči v Ljubljani in o novoizdani telovadski učni knjigi (g. Jul. Šmidovi) nasvétuje se tudi višji oblasti. Dovoljuje se poludnevni pouk enorazrednici v Postenjah (v Postojnskem okraji). — Prošnja bivšega pomožnega učitelja za službo in da bi še enkrat smel priti k preizkušnji, se ne usliši.

Razreši se več prošenj za nagrade in denarno pomoč.

— V četrtek v 6. dan julija t. l. ima vdovsko učiteljsko društvo odborovo sejo Na dnevnem redu je: 1. Stanje društva v tekočem letu. 2. Občni zbor. — Začetek ob 2. uri popoldne na Starem trgu h. št. 13. Tej seji sledi ravno tu odborova seja slovenskega učiteljskega društva.

— »Laibacher-Wochenblatt« napadel je enkrat mimogredé tudi »Učit Tovariša« in posebno še njegovega urednika, to se vé, da tako, kakor je že po svoje privajen, na podlogi strastne súmnje in ovaje. Povod k temu mu je bil sestavek v št. 12. letošnjega »Tov.«: »Dajte našim slovenskim učenkam zdrave duševne hrane«, katerega pa dobroznani »Wochenblatt-ov« dopisovalec v »Tov.« še bral ni, ter je oklestil kot »Tov.« blago tudi to, kar je k temu pridjal še »Slov. Narod« (z 19. jun. t. l.); uredniku prav po krivici očita, da hoče nemšino odpraviti iz mestne in nunske dekliške šole i. t. d. Tudi je prav slabo povzvedel o slovensko-nemški slovnici (morda iz obravnave v uradni učit. konferenci o »Tretji nemški slovnici«), katero, pravi, da jo je urednik spisal, in ker jo je potem prejšnje mestno šolsko svetovalstvo kot nerabljivo (?) iz mestnih šol odpravilo, je tedaj njegova ničemurnost razžaljena. To pa je neresnično. Urednik »Uč. Tov.« spisal je »Slovensko slovnico za prvence« in »Spisje za ljudsko šolo«, a pičice ne še za katero slovensko-nemško slovnico. Res pa je, da je urednik vselej, kadar se je »Tretja slovensko-nemška slovnica« samo zaradi slovenskega učnega jezika (nikoli pa ne kot metodično nerabljiva) odpravljala iz ljudskih mestnih šol, s pedagoškega stališča povzdignil svoj glas zoper tako ravnanje, ker po vsem božjem, ljubem svetu se tuji jeziki učé na podlogi materinega jezika, samo pri nas pa bi se nemščina morala čisto po nemški poučevati. Da je »Tretja nemška slovnica« za poučevanje v nemškem jeziku prav praktična, priznal je javno v zadnji uč. konferenci tudi g. okrajni šolski nadzornik. Mislimo tedaj, da s tem, če učitelji po dolgi tridesetletni izkušnji pri poučevanju v drugem deželnem jeziku v ljudski šoli rabimo in za to priporočamo slovensko-nemške, ne pa tuje čisto nemške slovnice, ki našim razmeram nikakor ne ustrezajo, mislimo, da s tem še ne kažemo nikakoršnega národnega »fanatizma«, in da nam zarad tega ni treba imeti in odkrivati nikakoršne krinke. Povsod pri šolstvu zmaguje že zdravo prirodno pravo; nadejamo se, da tudi na Kranjskem predremo kmalu do tega.

— Zahvala. Okrajni učiteljski knjižnici v Ljubljani so knjig in časopisov darovali: profesor g. vitez Gariboldi, nadučiteljica gospá J. Moos in gdč. Frid. Konšek. Za to se prisrčno zahvaljuje

odbor za okrajno uč. knjižnico.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V Postojnskem šolskem okraji: v Postojini, v Slavini, v Vremi, po 500 gold. letne plače; v Vipavi, na Slapu, na Ubelskem, v Vrbovem po 450 gold. letne plače; v Košani, Ostrožnembrdu, v Suhorji, v Vrabčah, v Planini in v Knežaku po 400 gold. letne plače do konca t. m.

Na Štajerskem. (Glej dopis: »Iz Štajerskega!«)

Na Koroškem. Učiteljske službe na Ziljski Bistrici, v Frezah in pri sv. Jakobu v Rožni dolini. Prošnje pri c. k. okrajnem šolskem svetu v Beláku do 10. t. m. — in učiteljska služba v Motnici — prošnje c. k. okrajnemu šolskemu svetu v Šent-Vidu do 15. t. m.

Na Goriškem. Služba učitelja-voditelja enorazrednice za definitivno — oziroma začasno nastavljanje z dohodki III. plačilne vrste po postavi s 4. marea 1879. l. Prošnje pri c. k. okrajnem šolskem svetu v Tominu do 15. avgusta t. l.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. G. France Grkman, učitelj na c. k. vadnici, je dobil tu stalno učiteljevo službo (po smrti g. Wizjakovi izpraznjeno). G. Matej Močnik, učitelj v I. m. ljud. šoli, gre v pokoj.

Na Štajerskem. (Glej dopis: »Iz Štajerskega!«)

Listnica uredništva in upravnistva. G. J. B. v K.: Za poslana spisa hvala. Bodeta dobro ugajala. Prosimo še kaj! — G. A. V. v D.: Prilično v listu. — G. H. v N.: Ne bodite hudi, da Vam nismo brzo odgovorili. Dela imamo čez glavo. — G. Z. W. na K.: Poslane tri gold. smo všteli za letnino 1881. l. — Nekaterim g. g. smo (kakor so želeli) list na ogled poslali. Ako ga ne vzprejmó, naj ga nam vračajo. Novim vrlim g. g. podpornikom: Prisrčna hvala!